

Ingrado Magazine

DECEMBER 2019

39

A photograph of two women sitting on a red sofa. The woman on the left is wearing a brown and black patterned hijab and a brown textured sweater. The woman on the right is wearing a black textured sweater. They are both smiling and looking towards the camera. The background is a blurred indoor setting with bookshelves.

Van bijstand naar Entree

STAND VAN ZAKEN

Thuiszitters

PSYCHOLOGIE

Angststoornissen en
schoolverzuim

KWETSBARE JONGEREN

Bajesbabbel

VOORWOORD

Dit is naar mijn mening echt een eindejaarsmagazine. Een magazine boordevol verhalen over kansen, verhalen die een perspectief schetsen, verhalen die bemoedigen, uitdagen en tot nadenken stemmen. Uitdagen om nog nauwer samen te werken zoals dat gebeurt in Emmen waar in samenwerking een succesvol traject voor jonge statushouders is opgezet. En in Steenwijkerland waar enkele volhardende professionals uit onderwijs en gemeente een mooi traject voor thuiszitters in elkaar timmerden. Uitdagen om lef te tonen en te doen wat nodig is, zoals in Alphen aan den Rijn, waar maatwerk de norm is. En dan te ontdekken dat er veel meer kan dan je vooraf denkt.

‘Doen wat nodig is en dan ontdekken dat er veel meer kan dan je vooraf denkt’

Verhalen om na te denken ook, in dit nummer. Zoals over thuiszitters. We vroegen drie prominente betrokkenen hun licht te laten schijnen over de stand van zaken en daagden hen uit een blik in de toekomst te werpen. Als je een tovermiddel uit de hoge hoed kon toveren, welk zou dat zijn?

Ook een aansporing elkaar vaker op te zoeken. De leerbezoeken die Ingrado en OCW dit jaar organiseerden, smaken naar meer. De foto's en korte interviewfragmenten van deelnemers in dit nummer getuigen daarvan. Leren van elkaar - 'we staan allemaal voor dezelfde opdracht' - en geïnspireerd weer naar huis. Voor herhaling vatbaar, dat is ons duidelijk.

Een verhaal ook over een initiatief voor een kwetsbare groep waar we niet dagelijks over nadenken. De bajesbabbel in Rotterdam bereidt jeugdige gedetineerden voor op een leven na detentie. Een zeer intensief traject met een fantastische opbrengst. Alle investering meer dan waard.

Ik denk dus zomaar dat jullie dit nummer zullen waarderen en hopelijk geïnspireerd worden om na de kerstvakantie met nieuwe energie aan de slag te gaan. Aan de slag voor onze jongeren en hun recht op onderwijs en ontwikkeling!

Ik wens jullie fijne decemberdagen!

Carry Roozmond
directeur-bestuurder

INHOUD

‘Met complete informatie komen tot een gerichte aanpak’

8

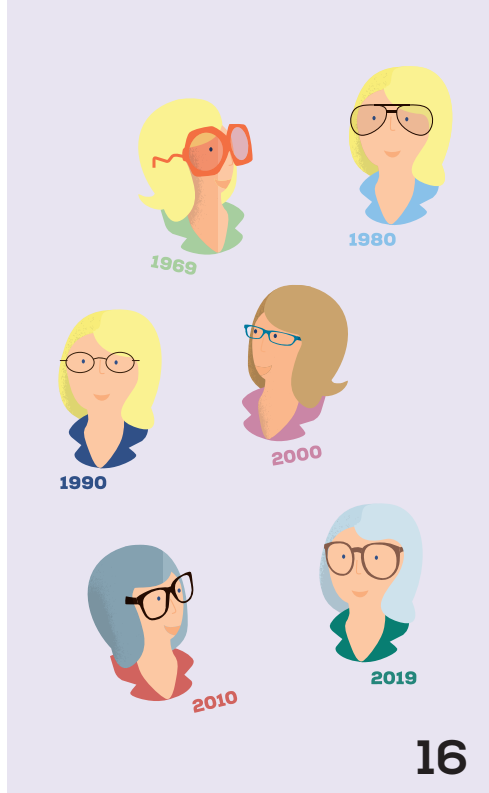
Jonge statushouders **Van bijstand naar Entree**

Jonge statushouders in de bijstand is een landelijk fenomeen. In Emmen duurt de uitkeringsperiode zo kort mogelijk. RMC, Participatie en ROC smeedden met elkaar het traject Entree-NT2 dat nu voor het tweede jaar draait. Met succes!

4

12

16

14

- 8 Sturen met data
'Met complete informatie komen tot een gerichte aanpak'
- 14 **10 vragen aan...**
David Heyne, ontwikkelings- en onderwijspsycholoog bij het Instituut Psychologie van de Universiteit Leiden
- 16 **50 jaar Leerplichtwet**
– 50 jaar leerplichtambtenaar
- 18 **Trajectvoorziening Het Tij**
Naar school gaan zonder druk
- 21 **Rechten & plichten**
- 22 **Leerbezoeken Ingrado**
Nuttig kijkje in andermans keuken
- 28 **In de regio...**
'Door de integrale en multidisciplinaire aanpak kunnen we doen wat nodig is'
- 30 **Kort**

Thuiszitters – waar we staan en hoe we verder komen

Nog steeds zijn er kinderen die zonder onderwijs thuiszitten. Wat gaat goed, wat kan beter en welke lessen zijn geleerd? Ingrado Magazine vroeg drie betrokkenen bij thuiszitters en het recht op onderwijs de huidige situatie te beoordelen en aan te geven wat vervolgstappen kunnen zijn.

24

Te angstig om naar school te gaan. 'Grijp snel in'

Kinderen die bang zijn om gepest te worden, of voor een toets, of om flauw te vallen in de klas, willen die beangstigende situaties vermijden. Sluipenderwijs kan zo thuiszitten ontstaan. Snel ingrijpen is het advies van psycholoog Roy de Vos.

12

Bajesbabbel helpt jongeren na gevangenisstraf sneller op weg

Wat kun je als gemeente betekenen voor jongeren die het verkeerde pad op gaan, hun straf uitzitten, maar niet eigenhandig hun leven weer op de rails krijgen? De Rotterdamse Bajesbabbel biedt jongeren een helpende hand door al tijdens (jeugd)detentie ondersteuning te bieden.

10

Jonge statushouders

Van bijstand naar Entree

TEKST YOLANTHE VAN DER REE FOTO'S HENK BOUDEWIJNS

Jonge statushouders in de bijstand is een landelijk fenomeen. Ze zijn de taal onvoldoende machtig, diploma's behaald in eigen land zijn vaak niet geldig en ze zijn nog onvoldoende redzaam in onze samenleving. In Emmen duurt de uitkeringsperiode zo kort mogelijk. RMC, Participatie en ROC smedden met elkaar het traject Entree-NT2 dat nu voor het tweede jaar draait. Met succes!

Het traject Entree-NT2 is twee jaar zorgvuldig voorbereid. Het initiatief lag bij Menso, een zogenoemde overheids-gedomineerde NV waarin Participatie, RMC en Leerplicht zijn ondergebracht. Het Team Jongeren (tot 27) maakt deel uit van Menso. Dit team signaleerde een enorme toename van het aantal jonge statushouders voor wie een bijstandsuitkering werd aangevraagd. Van een handjevol steeg het aantal naar 100. RMC-coördinator Linda Westendorp: 'Onze redenering is 'Alle jongeren hebben recht op onderwijs, die horen niet in de bijstand'. Participatie en RMC sloegen de handen ineen en we zochten contact met het Drenthe College waar veel jongeren hun inburgering doen. We besloten deze maatschappelijke opdracht samen op te pakken en een zo normaal mogelijk traject aan te bieden waarvoor de jongeren studiefinanciering krijgen waarmee ze naar school kunnen.'

Aanvulling

Om toegelaten te worden moeten de jongeren de inburgering bijna hebben afgerond, minimaal taalniveau A1 hebben en voldoende gemotiveerd zijn. Het traject duurt twee jaar; het tweede jaar stromen de studenten in in de reguliere Entree-opleiding. Jongeren die er financieel op achteruitgaan door de overgang van bijstand naar studiefinanciering, worden het eerste jaar aangevuld door Menso. Westendorp: 'Het is niet voor alle jongeren mogelijk om een bijbaantje te zoeken. Dit mag geen reden zijn om niet deel te nemen aan het traject. Vanaf het tweede jaar moeten ze zich redden met de studiefinanciering. Deze constructie kunnen we zelf vrij eenvoudig treffen omdat we een overheidsgedomineerde NV zijn. We kunnen sneller handelen en meer ondernemerschap tonen omdat niet alles wat we doen via de ambtelijke route loopt.'

Jolinde Nijenkamp is werk- en scholingscoach voor jonge statushouders bij Menso. 'Jongeren voor wie een uitkering wordt aangevraagd, zijn direct bij ons in beeld. Als eerste moeten zij de inburgering doorlopen. Tijdens de inburgering wordt gekeken welke vervolgstap er gezet kan worden. Het traject Entree-NT2 is dan een van de mogelijkheden. Op het Drenthe College maken de jongeren een aantal testen om het niveau te bepalen, evenals de leerbaarheid en de schoolbaarheid. Dan kunnen ze met studiefinanciering instromen in de opleiding.'

'Ik heb alleen statushouders onder mijn hoede en heb daardoor veel kennis kunnen opbouwen over inburgering en vormen van begeleiding. De meeste jongeren komen uit Syrië en Eritrea. De Syriërs stromen in met een vrij hoog niveau en zij weten in het algemeen goed hun weg hier te vinden. Ze spreken redelijk Engels, zoeken makkelijk bijbaantjes en werken gericht naar waar ze naartoe willen. In Eritrea moeten jongens en meisjes vanaf hun 18e het

leger in en onderwijs volgen ze dan niet meer. Dat is overigens ook de reden dat de meeste jongeren vluchten. Zij hebben meer moeite om de weg te vinden in Nederland en hebben meer begeleiding nodig.'

Werk of Entree

Het Drenthe College verzorgt het Entree-NT2-traject. Renate Seton is studentenadviseur en ziet iedere student bij de intake en zorgt er, in samenspraak met de docenten, voor dat zij op de goede plek terechtkomen. 'We doen een taaltoets en een capaciteitentoets. Met taalniveau A1 zijn de jongeren welkom bij ons en afhankelijk van de uitkomsten van de capaciteitentoets worden zij geplaatst in de 'langzame' of de 'snelle' groep. Het verschil zit 'm in het perspectief. Met de ene groep koersen we op uitstroom richting werk, terwijl we ervanuit gaan dat de andere groep in staat is om door te stromen naar de reguliere Entree of hoger. Vorig jaar was er een meisje dat zo supergoed scoorde dat we haar direct in mbo-niveau 2 hebben kunnen plaatsen.'

Hetty de Boer is mentor en NT2-docent. Dit jaar begeleidt ze de snelle groep die ze het grootste deel van de week onder haar hoede heeft. 'De studenten gaan vier dagen per week naar school en lopen één dag stage. Ze krijgen rekenen, sport en het keuzedeel van een collega, maar de rest van de tijd zijn ze bij mij. Het is mijn groep en het voelt als mijn kinderen.'

Een goede stageplek vinden is lastig, vertelt de Boer. 'We zijn er heel druk mee, zowel school als Menso. Het liefst vinden we een stageplaats die past bij de interesses en plannen van de jongeren, maar dat lukt lang niet altijd. Ook naast de stage doen we er alles aan om jongeren voor te bereiden op werk of opleiding. Afgelopen zaterdag was het open-bedrijvendag. Ik heb alle studenten de opdracht gegeven een bedrijf te bezoeken en zich te oriënteren. Vandaag is het open dag hier op het Drenthe College. Ik heb ze eerst een keuzetest laten maken op de computer. Die hebben we uitgebreid nabesproken en nu gaan ze vandaag gericht een aantal opleidingen bezoeken op andere locaties.'

'Alle jongeren hebben recht op onderwijs, die horen niet in de bijstand'

Peer-to-peercoaching

Van meet af aan, al bij de aanmelding, is coaching nodig. Het aanmelden bij de opleiding gebeurt digitaal en is daardoor voor de meesten niet makkelijk. Ook bij het aanvragen van de studiefinanciering en het OV-reisproduct hebben de statushouders hulp nodig. Jongerencoaches van 2GetThere, een organisatie die peer-to-peercoaching organiseert voor jongeren tot 27 jaar, bieden die ondersteuning bij praktische zaken. Heba Kadah werkt voor 2Getthere en begeleidt de jonge statushouders. 'Jongeren kunnen bij ons terecht met praktische vragen rond studiefinanciering, DigiD, zorgverzekering, kinderopvang, etc. Ik ben zelf gevlucht uit Syrië en heb ook alles moeten uitzoeken. Ik ben dus ervaringsdeskundige. Samen met mijn Eritrese collega begeleid ik de statushouders. Afhankelijk van de behoefte van de jongere, spreken we af. Dat kan één keer per week zijn of één keer per maand. Het kan op school zijn, maar ook bij de jongere thuis. Ik kan ook mee naar afspraken als dat nodig is. En we hebben elke dinsdag open spreekuur op school.' Hetty de Boer vult aan: 'En 2GetThere pakt op waar wij niet aan toekomen. Zo gaan we volgende week met de groep naar de Tweede Kamer en een aantal studenten heeft nog geen OV-kaart. Dat regelen Heba en haar collega van 2GetThere nu.'

Heba Kadah heeft zelf een extreem snelle route gevolgd. Ze stroomde uit de inburgeringscursus met niveau B2. Via vrijwilligerswerk en stages had ze al snel een betaalde baan bij 2Getthere en in het onderwijs waar ze nu invalleurkracht is.

Echt samen

Samenwerking, samenwerking, samenwerking. Dat is waar het om draait in dit project. Nijenkamp: '2GetThere zit bij ons in het gebouw. Het is een van de projecten die zijn aangejaagd vanuit de Aanpak VSV. Dat maakt het makkelijk om even snel te overleggen over de jongeren in het Entree-NT2-traject. Ik ben geregeld op school om te overleggen met Hetty of Renate en ik maak dan en passant een praatje met 'mijn' jongeren. En als ze me nodig hebben, weten de jongeren me ook wel te vinden. We doen echt samen wat nodig is in het belang van de jongeren. We vinden elkaar op school, dat is de plek waar alles samenkomt.'

De samenwerking met Menso is geweldig, zegt Seton. 'Als studenten veel verzuimen, gaat Menso daarmee aan de slag. De werk- en scholingscoach gaat dan op huisbezoek en zoekt uit of er extra begeleiding nodig is. Een van onze studenten was op kamers gaan wonen, had geen geld en wilde stoppen met de opleiding. Toen heeft een coach van Menso heel nauwgezet met hem op een rijtje gezet wat zijn inkomsten en uitgaven waren. En wat hij zou verdienen met een tijdelijk baantje. Toen bleek dat hij met werk helemaal niet meer zou gaan verdienen dan hij nu aan studiefinanciering ontving. We hebben hem kunnen binnenhouden omdat hij inzag dat de kans op beter betaald werk groter werd met een opleiding.'

Een ander voorbeeld is een jonge studente met een kind, die al heel lang niet naar school was geweest. Seton: 'Voordat het traject begon is iedereen die bij haar betrokken was, met elkaar om tafel gegaan. We onderzochten wat er geregeld moest worden om te kunnen starten met de opleiding. In samenwerking met Nidos en de gemeente is er toen opvang voor haar kind en ondersteuning voor haarzelf geregeld. Nu zit ze in het Entree -NT2-traject en doet het hartstikke goed.'

Schoolverzuim

Het verzuim is relatief hoog in de Entree-NT2-klas. Nijkamp: 'Voor alleenstaande moeders met kinderen is het bijvoorbeeld heel lastig om naar school te gaan, er moet zo veel geregeld worden. Ook jongens en meiden die wachten op familieleden die nog moeten komen, hebben veel stress. Dat helpt niet om naar school te gaan. Financiële problemen kunnen ook te veel stress opleveren om naar school te komen.' 'En soms komen jongeren niet omdat hun hoofd vol zit', zegt Seton: 'De recente inval van Turkije in Noord-Syrië zorgt bij sommigen voor veel onrust. Zij hebben daar vrienden of familie. Logisch dat school dan niet je eerste prioriteit heeft. We doen er dan alles aan om het voor de jongeren makkelijker te maken zodat ze toch weer verder kunnen op school.'

We kunnen veel, maar er zijn grenzen, zeggen alle betrokkenen. Een deel van de jongeren redt het niet. In het eerste jaar stroomden 32 jongeren in, van wie er 11 uitvielen. Dankzij de intensieve samenwerking blijven alle jongeren in beeld bij Menso. Nijkamp: 'Jongeren die uitstroomden omdat de Entree te hoog gegrepen was, kwamen terug bij ons. We hebben voor hen bijstand aangevraagd, maar inmiddels is een aantal al aan het werk en er is een groep die straks start in een techniektraject voor statushouders.'

Heba en Luwam (zie coverfoto)

Heba: 'Het gaat goed op school. Ik zit hier nu drie maanden. Nederlandse taal is het belangrijkste. Ik weet nog niet wat ik hierna wil doen. In Syrië was ik sportdocent voor kinderen. Ik heb twee kinderen van 8 en 4 en mijn man zorgt veel voor ze. Straks krijgt hij een nieuwe baan en we hebben nog geen opvang. Een coach van 2Getthere gaat daarbij helpen. Mijn kinderen gaan naar school en praten ook onderling Nederlands. Ze vinden soms dat ik raar praat.'

'Ik loop stage in een verzorgingshuis. We beginnen om halfnegen met schoonmaken. Daarna delen we eten uit aan de mensen die niet naar het restaurant kunnen. Dan ga ik zitten met de mensen, beetje praten, spelletje doen. Soms versta ik hen niet. Ze praten niet duidelijk en ze gebruiken soms ook oude woorden. Dat is moeilijk.'

'We kunnen alles vragen aan mevrouw Hetty. Ze kan direct helpen. Als ik heel druk ben, zegt ze 'rustig maar'. En dat helpt.'

Luwam: 'Ik kom uit Eritrea. Ik vind het heel goed hier op school. We doen sport en we spelen samen. Ook leren we over politiek en burgerschap. En over Koningsdag en wanneer de feesten zijn. En heel veel Nederlandse taal, veel woorden. Ik vind het moeilijk. Op school gaat het wel goed, maar buiten is het moeilijk. Ik loop stage bij de Jumbo en dan vragen klanten waar iets ligt. Ik ken soms het woord niet en kan dan ook niet zeggen waar het ligt. Oude mensen verstaan mij vaak niet en ik hen ook niet. Op school is er veel contact met elkaar. We praten op school alleen maar Nederlands. Met mijn zoontje praat ik in mijn eigen taal. Na school zou ik graag in de zorg willen werken.'

'Met complete informatie komen tot een gerichte aanpak'

Een risicomodel dat aangeeft welke jongeren het hoogste risico op schooluitval lopen, zodat ondersteuning op maat gegeven kan worden. Toekomstmuziek?

Niet bij het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) Holland Rijnland. Daar ontwikkelden ze zo'n model. Het is een van de toepassingen die mogelijk worden als doelen en data beter met elkaar verbonden worden. Ingrado Magazine sprak met RMC-coördinator bij Holland Rijnland, Robbert Smakman en Marga de Weerd, projectleider data en onderzoek bij Ingrado.

TEKST RONALD BUITELAAR ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Laat Robbert Smakman vertellen over het door hem en data-analist Bart van Wingerde ontwikkelde project *Sturen met data* en de kans is groot dat je na afloop zo enthousiast bent dat je liefst morgen hun voorbeeld volgt. Dát zij ermee aan de slag gingen komt door een formatiebundeling bij een aantal kleine en grote gemeenten in de Zuid-Hollandse Duin & Bollenstreek en Leidse regio. Zo ontstond een organisatie van zo'n dertig medewerkers en ruimte voor een data-analist en applicatiebeheerder. Om antwoord te vinden op de vraag of de organisatie haar doelen behaalde begonnen Smakman en Van Wingerde met een probleemanalyse. Smakman: 'Het is een makkelijke vraag, maar hij bleek lastig te beantwoorden. Eerst moet je goed zicht krijgen op gestelde doelen. Daarna moet duidelijk zijn naar welke informatie je op zoek bent, want meten zonder weten levert geen bruikbare informatie op. Vervolgens hebben we alle systemen en werkprocessen op orde gebracht. Nu kunnen we de benodigde informatie makkelijk uit het systeem halen. Smakman geeft een voorbeeld hoe het gebruiksgemak voor consultants is toegenomen: 'Stel, je wilt zicht houden op een jongere. Voorheen moesten consultants dat onthouden of hadden ze aparte lijstjes. Nu kunnen ze een automatisch signaal instellen.'

Drempel over

Een tweede stap was het ontwikkelen van een dashboard om informatie zichtbaar te maken. Smakman: 'Neem een onderwerp als thuiszitters. Daarvan wil je voortdurend weten hoeveel er zijn, waarom ze thuiszitten en hoe lang.' Hij geeft nog een ander voorbeeld: 'Uit een analyse bleek dat jongeren na het speciaal onderwijs vaker dan gemiddeld uitvielen in het mbo. Met dit signaal konden we gericht in gesprek met scholen en samen met gemeenten en samenwerkingsverbanden een speciale schakelklas opzetten. Een goed voorbeeld van een kwestie die dankzij data-analyse opgelost werd.' Smakman begrijpt dat scholen misschien even over een drempel moeten als meer zichtbaar wordt, maar vindt het belangrijk dat er zo transparant mogelijk over zaken als verzuim, uitval en thuiszitters gesproken wordt. 'Alleen als we complete informatie hebben, kunnen we problemen goed analyseren en van een passende aanpak voorzien.'

Waarschuwingbrief

Naast het maken van een dashboard en het op orde brengen van de systemen en werkprocessen ontwikkelden Smakman en Van Wingerde een risicovoorspelmodel voor 18-plussers. Het model maakt op basis van vijftienvier variabelen, waaronder geslacht, leeftijd en postcode én de schoolhistorie van duizenden jongeren, een risicoanalyse van mogelijke uitvallers. 'Het model stigmatiseert jongeren niet, maar vertelt consultants of een jongere zodanig risico op uitval loopt dat er direct een afspraak moet worden gemaakt of dat volstaan kan worden met een waarschuwingbrief. De consultant beslist echter altijd zelf, ook op basis van eigen informatie die je niet in een model kan vatten.'

Het model is een uitstekend voorbeeld van wat Smakman en Van Wingerde voor ogen staat met het beter gebruik maken van data: 'We willen trends zichtbaar maken en daar beleid op maken.'

Gegevens met een druk op de knop beschikbaar hebben. Beter en gericht onze middelen inzetten. En preventie stimuleren, bijvoorbeeld door te laten zien op welke scholen inzet van jeugdhulp nodig is.'

Bijeenkomsten

Marga de Weerd startte dit jaar als projectleider data en onderzoek bij Ingrado. Zij ging langs bij leden die zich bezighouden met data. Zo kwam ze ook bij Robbert Smakman en Bas van Wingerde. De Weerd: 'Ik was zo enthousiast over wat zij in Holland-Rijnland deden dat ik ze gevraagd heb een workshop te verzorgen op de werkconferentie van Ingrado in september.' Komend jaar wil De Weerd bijeenkomsten organiseren waarin leden elkaar kunnen bevragen en inspireren op het gebied van data. Die behoefte is duidelijk naar voren gekomen in de reacties op de workshop van Robbert en Bas maar ook in de eerder genoemde gesprekken. De Weerd: 'Daarin werd belangstelling geuit voor onderwerpen als 'hoe kun je data inzetten voor preventief werken?', 'welke data die DUO en andere partijen beschikbaar stellen kun je en mag je gebruiken?' en 'hoe kunnen we ons dashboard het beste inrichten?'

'We willen trends
zichtbaar maken
en daar beleid op
maken'

Kwaliteit van data

De Weerd is ook bezig met de kwaliteit van gegevens. Leerplicht en RMC kunnen immers weinig wanneer zij geen goede verzuimmeldingen krijgen. Het is haar inmiddels duidelijk dat op dat terrein nog grote stappen te maken zijn. De Weerd: 'Nog lang niet alle scholen melden verzuim bij DUO op de manier waarop zij dat zouden moeten doen. Het is zoeken naar een manier waarop we de mensen die werkzaam zijn in het onderwijs kunnen laten zien dat het melden van verzuim zin heeft. Iedereen in het onderwijs wil het beste voor zijn of haar leerlingen. Het registreren en melden van verzuim moet niet gezien worden als een bureaucratische maatregel, maar als een nuttige stap in het voorkomen van meer verzuim en uiteindelijk uitval.' De Weerd is van mening dat het gesprek uiteindelijk lokaal gevoerd moet blijven worden. 'We willen onze leden daarbij zo goed mogelijk faciliteren. Daarbij helpt het als niet alleen gemeenten het gesprek aangaan, maar dat ook binnen de gehele onderwijskolom verzuim als een belangrijk thema wordt gezien.'

Bajesbabbel helpt jongeren
na gevangenisstraf sneller op weg

'Elke geïnvesteerde euro brengt het drievoudige op'

TEKST RONALD BUITELAAR ILLUSTRATIE DENKSCHETS.NL

Wat kun je als gemeente betekenen voor jongeren die het verkeerde pad op gaan, hun straf uitzitten, maar niet eigenhandig hun leven weer op de rails krijgen? In Rotterdam reikt de gemeente zulke jongeren een helpende hand door al tijdens (jeugd)detentie ondersteuning te bieden. Eenmaal buiten begeleidt een vaste coach hen zo nodig drie jaar extra. De coach geeft waar mogelijk ruimte en biedt waar nodig hulp. Ingrado Magazine sprak over deze Rotterdamse vorm van nazorg met Cynthia Christiani, beleidsadviseur nazorg jeugddetentie, Ester de Looff, specialist bij het team Detentie & Re-Integratie en Willem Dumeë, intensief jongerencoach.

'Vroeger spraken we vooral óver jongeren en ouders. Tegenwoordig spreken we mét ze'

Bij de decentralisatie van de jeugdzorg zijn veel taken overgeheveld naar de gemeenten. Een van die taken was jeugdhulp en een steviger rol in de nazorg na (jeugd)detentie. Beleidsadviseur Cynthia Christiani legt uit hoe de gemeente Rotterdam dat op-

pakte: 'Vroeger stonden we als gemeente ver van de straffketen af. Door de overheveling van taken zijn we steeds meer met andere partners gaan samenwerken. We zijn zelfs actief als de jongere nog in (jeugd)detentie zit. Zo ontwikkelden we een uniforme werkwijze voor risicjongeren tussen 12 en 27 jaar. Dit jaar is een aanvullende pilot gestart om risicjongeren in (jeugd)detentie extra te ondersteunen. Illustratief voor onze nieuwe aanpak: vroeger spraken we vooral óver jongeren en ouders. Tegenwoordig spreken we mét ze.'

Pictogrammen

Ester de Looff vertelt hoe de hulpverlening er in de praktijk uitziet. Samen met een collega bezoekt zij de jongeren in justitiële jeugdinrichtingen. Veel van de jongeren hebben een licht verstandelijke beperking (lvb). Daarom wordt bij de zogenaamde Bajesbabbel overwegend met een beeldplaat met pictogrammen gewerkt. Wie veronderstelt dat jongeren niet zitten te wachten op wéér een hulpverlener, vergist zich. De Looff: 'Het blijkt dat ze heel graag met ons praten. Ze stellen het op prijs dat er iemand naar hun wel en wee vraagt en bereid is te helpen bij problemen.' De Looff en haar collega proberen al in de justitiële jeugdinrichting zaken te regelen die van belang zijn als de jongere vrijkomt. Zij geeft een voorbeeld: 'De meeste jongeren komen na hun straf voor werk, scholing en een uitering bij het Jongerenloket terecht. Wij wachten niet of ze daar daadwerkelijk aankomen, maar halen er vaak tijdens (jeugd)-detentie al iemand van het Jongerenloket bij zodat ze een bekend contactpunt hebben. Het werkt, want ze blijken hun weg ernaartoe te vinden.'

KENNISMAKEN

Wie ben jij?

Wie ben ik?

Schakel tussen jou en basisvoorzieningen van gemeente Rotterdam

HOE GAAT HET MET JE EN HOE STA JE ERVOOR?

Wat zijn de eerste dingen die je nodig hebt?

WIL JE JE LEVEN VERANDEREN?

WAT GA JE ZELF DOEN EN WAT DOEN WIJ?

WAT IS DE KANS VAN SLAGEN?

Informatie delen

- Openstaande straf?
- Boetes?
- Contact met reclassering?
- Verplichte zorg?

Toestemming om informatie breed te delen?

document bekeken

DOEL

Je blijft uit de bajes!

Als je vrij komt, kan je ons bellen voor de ondersteuning die je nodig hebt: 010-2672082 (ma-vr 9-17 uur)

Anders aanpakken

Christiani denkt dat het ontbreken van een oordeel een van de belangrijkste succesfactoren is van de Bajesbabbel: 'We rekenen de jongeren niet af op wat ze hebben gedaan, maar helpen om het anders aan te pakken.' De Looff: 'Ons belang ligt bij de jongeren. We vinden het belangrijk dat ze na hun straf niet tussen wal en schip vallen. Daarom pakken we al in justitiële jeugdinrichting zoveel mogelijk zaken op. Zo werken ze aan hun cv en wordt hun DigiD weer geactiveerd.' Als blijkt dat een jongere op veel punten extra ondersteuning nodig heeft wordt deze door De Looff voorgedragen voor begeleiding door de intensieve jongerencoach.

Willem Dumeë is zo'n jongerencoach. Dumeë is een ervaren rot in het vak. Hij was langdurig werkzaam in een Rotterdams wijkteam en kent de populatie goed. Samen met zes andere intensieve jongerencoaches begeleidt hij de komende drie jaar twaalf jongeren.

Positief netwerk

De begeleiding vindt plaats in het kader van een pilot die de gemeente samen met ketenpartners als de Kinderbescherming en Reclassering opzette. De begeleiding bestaat uit maximaal acht uur per week en omvat een breed scala aan onderwerpen. Dumeë: 'Ze hebben allemaal problemen met terugkeer naar huis. De een kan niet terug naar huis. Voor de ander is het niet wenselijk dat hij terugkeert. We moeten daarom direct op zoek naar huisvesting. Omdat bijna niemand een startkwalificatie heeft moeten we ook daarmee aan de slag. Verder

bouwen we aan een nieuw, betrouwbaar en positief netwerk. Omdat er al veel op ze af komt is het belangrijk om niet alles in een keer overhoop te halen. Ik heb immers drie jaar de tijd. Ook is er aandacht voor schulden. We maken een overzicht van inkomsten en uitgaven en stellen prioriteiten. We doen dat bewust samen want vaak missen ze zelf het inzicht en het overzicht.'

Christiani legt uit dat de pilot vooral inzichten moet opleveren over 'werkzame bestanddelen'. Daar wordt onderzoek naar gedaan. De Looff heeft al wel een idee: 'Ze worden gezien en gehoord en er is iemand die persoonlijk betrokken is bij wat zij willen.'

Maatschappelijke kosten en baten

Dock4& Organisatieadvies in Zorg en Nico Overvest Advies stelden medio 2019 in opdracht van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) een maatschappelijke businesscase op voor een nieuwe integrale aanpak voor mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) in detentie. Zij concluderen: 'De integrale aanpak levert vanaf het 2e jaar (2020) meer op dan de aanpak kost. Over de periode van 4 jaar zijn de gemiddelde kosten ongeveer 4,3 miljoen euro per jaar. De gemiddelde maatschappelijke baten zijn 13,7 miljoen euro. Dit betekent dat elke euro die wordt geïnvesteerd in de integrale aanpak voor cliënten met een lvb in detentie ruim 3 euro (€ 3,20) oplevert.'

Te angstig om naar school te gaan 'Grijp snel in'

TEKST SUSAN DE BOER ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Kinderen die bang zijn om gepest te worden, of voor een toets, of om flauw te vallen in de klas, willen die beangstigende situaties vermijden. Het vooruitzicht van de situatie levert zoveel stress op, dat een kind zich ziek voelt - en dan niet naar school hoeft. Sluipenderwijs kan zo thuiszitten ontstaan. Snel ingrijpen en zorgen dat het kind de angsten onder controle krijgt, is het advies van psycholoog Roy de Vos.

'De school merkt als eerste dat een leerling niet op school komt en die moet snel aan de bel trekken als een kind verzuimt vanwege angsten. Maar het signaleren van een angststoornis is niet eenvoudig. De angststoornis ontwikkelt zich meestal geleidelijk', zegt Roy de Vos, klinisch psycholoog, psychotherapeut en cognitief gedragstherapeut. De Vos is gespecialiseerd in angststoornissen. 'Een kind dat angstig is, klaagt bijvoorbeeld over hoofdpijn of buikpijn en komt dan in het somatische traject terecht. Of, als duidelijk is dat het gaat om angstklachten, in het psychiatrische traject. De school denkt dan ten onrechte dat er voor hen geen rol meer is. Met de schoolweigeringschecklist (zie kader, red.) kunnen school en leerplicht nagaan of angst een rol speelt.'

'Om de situatie om te buigen, zijn er drie partijen nodig: het kind, de ouders en de school'

Angsten horen erbij

Angsten horen bij de ontwikkeling van kinderen en zijn tamelijk leeftijdgebonden. Of zich een angststoornis ontwikkelt, hangt af van verschillende factoren: erfelijkheid speelt een rol, maar ook reële gevaren in bijvoorbeeld de thuissituatie. 'Kinderen zijn veerkrachtig', zegt De Vos. 'Dat komt mede doordat ze een ontwikkelingsopdracht hebben. Ze moeten leren leren, spelen, vriendjes maken. Dat maakt dat ze als het ware minder ruimte hebben om uitvoerig stil te staan bij een nare gebeurtenis. Aan de andere kant zijn kinderen door hun jonge leeftijd kwetsbaarder. Ze zijn afhankelijker van hun omgeving dan volwassenen en ze hebben minder 'coping'-vaardigheden, minder vermogen zich aan te passen.'

Vier manieren

Angst kan op vier manieren ontstaan: door zelf iets angstigs mee te maken, door getuige te zijn van een beangstigende gebeurtenis, door een verhaal te hebben gehoord over een enge situatie en door over een beangstigende gebeurtenis te fantaseren. Het is belangrijk om die vier vormen te onderkennen, zegt De Vos. 'Je moet dus niet alleen vragen of een kind een beangstigende situatie heeft meegemaakt, maar ook of ze er een verhaal over hebben gehoord, het hebben zien gebeuren met een ander kind, of erover hebben nagedacht in hun hoofd. Als je dat niet goed uitvraagt, kun je de achterliggende oorzaak missen. Bang zijn om misselijk te worden is een andere angst dan bang zijn om gepest te worden of bang zijn voor een toets. Het is belangrijk om precies te weten waarom een kind niet naar school durft. Het

Meer informatie?

Schoolweigeringschecklist:

www.schoolweigering.nl/checklist

Programma Back2School:

www.curium-lumc.nl/ouders/afdelingen-en-teams/back2school

Zie ook de **10 vragen over schoolweigering** aan David Heyne op pagina 14

kan helpen om het patroon van de klachten goed te onderzoeken.' Een patroon kan zijn dat de klachten altijd spelen op maandagochtend, of op de dagen dat er een bepaald vak op het rooster staat, of op het moment dat een kind naast een specifiek ander kind zit. Het gaat erom boven tafel te krijgen wat er precies speelt.

Drie partijen

Om de situatie om te buigen, zijn er drie partijen nodig: het kind, de ouders en de school. De Vos: 'Het kind moet van de angst af. Dat kan door cognitieve gedragstherapie, en door geleidelijk stapjes te nemen in de richting van regelmatige schoolgang. Bijvoorbeeld eerst alleen de eerste drie uur, of alleen met een bepaald vak meedoen. Voor ouders is het belangrijk dat zij leren omgaan met een angstig kind, zoals stimuleren en grenzen stellen, maar ook in de gaten houden of die stapjes niet te groot zijn. Het is nodig dat ze tijd vrij maken om het kind te begeleiden. Ouders vinden het soms moeilijk om hiervoor verlof te vragen, maar een angststoornis is een serieus probleem. De derde partij is de school. Het is belangrijk dat de school flexibel is en zich niet al te star aan de regels wil houden. Het is altijd maatwerk.'

Als alle partijen overtuigd zijn, en er overeenstemming is over het plan van aanpak, gaat de uitvoeringsfase in. 'In deze fase zijn de ouders cruciaal. Die moeten echt aan hun kind durven trekken en het tegelijk ondersteunen.' De Vos heeft in de uitvoeringsfase soms dagelijks contact met het kind, de ouders en de school. 'Het is zo belangrijk dat het goed gaat. Je wilt per se dat het kind het lukt om weer naar school te gaan.'

Aandachtspunten voor leerplichtambtenaren

1. Vraag goed uit op welke manier het kind de angst heeft opgelopen. Door het zelf mee te maken, door er getuige van te zijn geweest, door erover gehoord te hebben of door een eigen fantasie?
2. Ga goed na wanneer klachten zich voordoen. Op zondagavond? Of bij een bepaald vak? Of komen de klachten ook voor bij bijvoorbeeld familiebezoek?
3. Denk in stapjes. Een kind gaat niet meteen weer voltijds naar school. Ga uit van wat haalbaar is. Er is tijd nodig om een resultaat te behalen en om de schoolgang steeds verder uit te breiden.
4. Denk in mogelijkheden. Wat kan wel? Kan het kind thuis huiswerk maken? Een half uurtje in een time-outvoorziening doorbrengen?
5. Bedenk dat er geen standaardoplossing is, dat er altijd verschillende factoren een rol spelen, dat het bijna nooit makkelijk is.

David Heyne

**Ontwikkelings- en
onderwijspsycholoog
bij het Instituut Psychologie
van de Universiteit Leiden**

W

Wat verstaat u onder het begrip schoolweigering? Wie weigert precies wat?

'De term 'schoolweigering' komt vanaf 1940 voor in de internationale literatuur. Het betekent: een jong persoon heeft tegenzin, en weigert soms ook, om naar school te gaan door moeilijkheden die hij of zij ervaart. Soms kan het alleen om tegenzin gaan door bijvoorbeeld vrees, maar er wordt uiteindelijk wel aan de wensen van de ouders om naar school te gaan voldaan. Het kan echter ook om echte weigering gaan hetgeen zich uit in woede-uitbarstingen of een weigering om uit bed te komen en zich klaar te maken voor school.'

Wat is volgens u de belangrijkste oorzaak van schoolweigering?

'Voor elk jong persoon zijn er verschillende en wisselende factoren. Voor de een kan de ervaring van gepest zijn of worden een belangrijke rol spelen, een ander is wellicht nooit gepest, maar kan wel problemen hebben om zich op zijn gemak te voelen en sociaal contact te hebben op school. Ik denk dat sociale factoren in veel gevallen een belangrijke rol spelen, maar er zijn ook jonge personen die zich sociaal heel goed kunnen redden en waarbij andere factoren spelen.'

Wat zou een school of schoolbestuur kunnen doen om schoolweigering te voorkomen?

'Er staan veel ideeën hierover in boeken zoals 'Managing school absenteeism at multiple tiers: an evidence-based and practical guide for professionals' van Christopher Kearney (2016). Op het eerste niveau, het preventieve niveau, zijn er ideeën zoals het aanpakken van het schoolklimaat, informatie voor leerlingen, ouders en onderwijzend personeel, en samenwerking tussen ouder en docent. Om het probleem op fundamenteel niveau aan te pakken kan er een 'schoolverzuimteam' worden opgericht dat onderzoekt wat de specifieke behoeften van een school zijn, gebruikmakend van de verzuimcijfers (zoals bijvoorbeeld, wat is op dit moment het gebied dat het meeste aandacht nodig heeft, zijn dat de leerlingen in klas X?).'

Hoe kan de leerplichtambtenaar zich het beste opstellen t.o.v. leerlingen die niet naar school durven?

'Het is heel belangrijk om informatie te hebben om te begrijpen wat jonge personen en hun familie nodig hebben, om een effectieve interventie te kunnen plegen. En het is belangrijk vast te stellen welke vaardigheden en middelen een leerplichtambtenaar moet hebben om de factoren te begrijpen die het voor jongeren moeilijk maken om aanwezig te zijn op school.'

Wat zijn de belangrijkste oorzaken van thuiszitten in andere landen?

'Verschillende staten en landen hebben diverse onderwijs-systemen, en ook verschillende verwachtingen van hun

‘Om het probleem op fundamenteel niveau aan te pakken kan er een ‘schoolverzuimteam’ worden opgericht dat de specifieke behoeften van een school onderzoekt’

scholen om schoolverzuim vast te leggen en aan te pakken. Het is in sommige landen bijvoorbeeld ‘mogelijk’ om schoolverzuim te rapporteren als het in totaal 5 dagen per jaar bereikt heeft; in andere landen is het verplicht om een bepaalde mate van schoolverzuim te rapporteren binnen een maand. De verschillende verwachtingen, maar ook de verschillende niveaus van ondersteuning aan scholen, hebben invloed op hoe snel een school verzuimproblematiek in de gaten heeft. En dus op het voorkomen dat het een ernstig en wellicht ook chronisch probleem wordt.’

Wat zijn beproefde aanpakken in andere landen?

‘In 25 woorden of minder? Inzichten kunnen onder meer gevonden worden in meta-analyses over interventies voor spijbelen (2013) en schoolweigering (2018). Lees Brandy Maynard’s werk via het 2013 en 2018 menu in de ‘Journal Articles’, te vinden in het onderzoeksmenu van de INSA website: www.insa.network.’

Welke lessen kunnen wij leren van de aanpak in andere landen?

‘Er is een grote diversiteit in aanpak in verschillende landen. We hebben nu een mechanisme om snel de aanpakken die het meest relevant zijn voor ons eigen land of regio of school te identificeren (want er is niet een ‘one-size-fits-all’ aanpak voor alle scholen in een land). Het ‘International Network for School Attendance’ (INSA) faciliteert de verspreiding van kennis en middelen. In Nederland werkt het Kennisteam schoolweigering aan de ontwikkeling en het delen van kennis en middelen.’

We maken een ontwikkeling door van leerplicht naar recht op onderwijs en ontwikkeling. Wat vindt u van die transitie?

‘In de jaren ‘80 is het recht op onderwijs vastgesteld in de vergadering van de Verenigde Naties over de rechten van het kind. Tegelijkertijd werd er genoemd dat er maatregelen genomen zouden worden om schoolaanwezigheid aan te moedigen. Voor mij is de vraag: welke maatregelen werken het beste? Deze moeten worden ontwikkeld, geëvalueerd en verspreid, met daarbij in gedachten houdend dat er geen ‘one-size-fits-all’ is voor ieder jong persoon.’

Hoe kan de wetenschap bijdragen aan het verzilveren van dat recht op onderwijs en ontwikkeling?

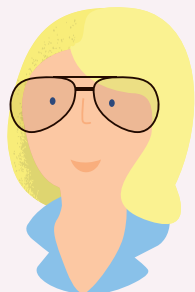
‘Er wordt een hoop werk verricht in de wetenschaps-gemeenschap, kijk alleen al naar alle output in 2019 (te zien via de ‘Journal Articles’, menu ‘Research’ op de INSA website). We richten ons op dit moment vooral op het synthetiseren van de beschikbare kennis, het identificeren van de belangrijkste gaten, en om nationaal en internationaal samen te werken om oplossingen te evalueren waarvan we denken dat ze de bestaande gaten kunnen vullen.’

Welke vraag hebben we niet gesteld en zou u graag beantwoorden?

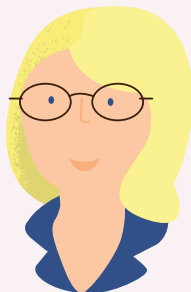
‘Wat is er nodig om de nieuwe ontwikkelingen te behalen die in de antwoorden hierboven gesuggereerd worden? Samenwerking!’

1969

1980

1990

2000

2010

50 jaar Leerplichtwet

—

50 jaar leerplichtambtenaar

ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Het is dit jaar 50 jaar geleden dat de Leerplichtwet grondig werd herzien. In die nieuwe wet werd de functie van leerplichtambtenaar voor het eerst benoemd. Twee citaten uit die tijd:

‘Het toezicht op de naleving van de wet zal veel meer het karakter moeten dragen van maatschappelijke zorg dan van justitieel optreden. Dit is een van de redenen waarom dit toezicht in het wetsontwerp geheel aan de gemeentebesturen is opgedragen.’

‘Ten behoeve van de feitelijke uitvoering van het toezicht werd de functie van leerplichtambtenaar gecreëerd, zonder dat de taak van deze ambtenaar overigens nader werd geëxpliciteerd.’

We legden aan vijf betrokkenen bij het recht op onderwijs onderstaande twee vragen voor.

1 Wat is de belangrijkste verandering in het beroep van leerplichtambtenaar in de afgelopen 50 jaar?

2 Wat is de grootste uitdaging voor de leerplichtambtenaar voor de komende (50) jaren?

Martijn Sanders, beoogd directeur Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning ministerie van OCW

‘Waar de leerplichtambtenaar voorheen wellicht een wat negatief imago had als de persoon die controleerde of de Leerplichtwet werd nageleefd, is hij getransformeerd tot spin in het web van soms complexe problematiek die zo preventief mogelijk werkt. In een steeds complexer wordend onderwijs-zorglandschap is de leerplichtambtenaar de persoon die het overzicht heeft en juist aan de voorkant het kind helpt en vanwege diens netwerk actief kan handelen.

‘Het kind centraal stellen, is de uitdaging. Hoe wordt de leerling zelf op de meest passend mogelijke manier betrokken? Het web ligt er, nu is het tijd om het kind (nog meer) naast de spin te zetten.’

Anneke Veltman, consulent leerplicht RBL Midden-Gelre

‘Er wordt niet meer alleen gekeken naar afwezigheid op school en sanctionerend opgetreden. Het onderzoek naar achterliggende problematiek en de verbinding zoeken met zorgverleners is een belangrijke ontwikkeling. De problematiek bij jongeren is ingewikkelder geworden, onder meer door sociale media. De transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten en de samenwerking met veel diverse partijen heeft tot een andere werkwijze geleid. De methodische aanpak schoolverzuim is hierin helpend.

‘De uitdaging is om binnen de huidige regelgeving jongeren de mogelijkheid te bieden om het beste uit zichzelf te halen. Dit gaat voor 90 procent soepel, maar voor de overige 10 procent valt of staat dit door mensen die met hen mee willen denken in mogelijkheden en vertrouwen blijven houden in ontwikkeling. Hierin blijft de leerplichtambtenaar een belangrijke schakel.’

Ien Blaasse, hoofd RBL Oosterschelderegio en voorzitter van de BOA-examencommissie

‘Meer dan 30 jaar geleden werkte ik als consulent leerlingwezen. Waar wij probeerden (zeer) creatieve oplossingen te bedenken om een jongere op school/aan het werk te houden, was de leerplichtambtenaar vooral degene die toetste of dit volgens de

wet verantwoord was. Jaren later, werkzaam bij een time-out-voorziening, leerde ik de leerplichtambtenaar kennen als iemand met een groot hart en passie voor het wel en wee van jongeren.

‘Ik denk dat we gepassioneerde verbinders zijn, met de wet in onze achterzak, altijd op zoek naar creatieve oplossingen die een jongere verder helpen.’

Carry Roozmond, directeur-bestuurder Ingrado

‘Het beeld is verschoven van de handhaver van de wet naar degene die handelt in de geest van de wet. De herziening 50 jaar geleden werd onder meer ingegeven door het besef dat kinderen in de gemeente waar zij wonen de kansen en het onderwijs moeten krijgen waar zij recht op hebben. Een belangrijke ontwikkeling die hierbij aansluit is de overgang van de strafrechtelijke aanpak schoolverzuim naar een methodische aanpak.

‘De uitdaging is de verbinding te maken tussen de verschillende domeinen. Die is nodig om zowel de kinderen die schoolbaar zijn als de kinderen die leerbaar zijn optimale kansen te bieden.’

Marieke Dekkers, lid College van Bestuur van het Samenwerkingsverband Koers VO, Rotterdam

‘Voorheen was de invulling van de functie afhankelijk van de politieke koers van de gemeente waartoe de leerplichtambtenaar behoorde. Dit varieerde tussen handhaving en hulpverlening. De laatste tien jaar ervaren wij als samenwerkingsverband passend onderwijs de leerplichtambtenaar steeds meer als een vanzelfsprekende samenwerkingspartner die het belang van de leerling voor ogen heeft en outreachend (samen)werkt.

‘Dat is niet alleen een uitdaging voor de leerplichtambtenaar, maar voor alle professionals die samenwerken in het ondersteuningsteam van de school: om alle jongeren die niet op school zijn in beeld te hebben en te doen wat nodig is. De uitdaging is dat we samen de jongeren in beeld hebben en elkaar daar goed op blijven bevragen. Een gezamenlijke verantwoordelijkheid met ieder zijn eigen rol.’

Trajectvoorziening Het Tij

Naar school gaan zonder druk

TEKST YOLANDE VAN DER REE

Annelie is 14 jaar. Sinds groep 7 is ze meer niet dan wel naar school geweest. Ze wilde graag, maar het lukte haar niet. Ze werd letterlijk doodziek van school. Met haar ouders liep ze stad en land af op zoek naar een oplossing. Van alles werd geprobeerd, niks werkte voor langere tijd. Nu gaat ze alweer bijna drie maanden met plezier naar school. Annelie gaat naar Trajectvoorziening Het Tij in Steenwijk, drie dagen in de week van 10 tot 12. 'We zijn er nog niet', zeggen haar ouders, 'maar we hebben voor het eerst vertrouwen dat het gaat lukken.'

Trajectvoorziening Het Tij is een arrangement van de Stichting Voortgezet Onderwijs Steenwijkerland-Weststellingwerf en is gehuisvest op de bovenste verdieping van de afdeling Praktijkonderwijs/VSO van RSG Tromp Meesters. Het is bedoeld voor leerlingen met een problematische schoolloopbaan; de meesten hebben lange tijd thuis gezeten. De eerste acht leerlingen zijn in september gestart, op termijn is er plek voor tien tot vijftien. De leeftijd varieert van 12 tot 18, het niveau van praktijkonderwijs tot havo. Zorg staat voorop, onderwijs volgt. Wel is bewust gekozen voor een schoolse setting om zo de weg terug alvast in te zetten.

Op vrijdag 18 oktober jl. vond de officiële opening plaats. In haar openingstoespraak noemt wethouder Trijn Jongman van de gemeente Steenwijkerland Het Tij een enorme kans voor leerlingen om op deze manier alsnog een diploma te halen. Een aanwezige moeder onderbreekt haar en zegt dat een diploma niet haar doel is. 'Dat diploma is een keurslijf voor kinderen en

'Het belangrijkste is dat het kind uit z'n isolement komt en zich weer prettig gaat voelen in een schoolgebouw'

Wethouder Jongman verricht de openingshandeling

zeker voor kinderen met autisme. Ik ben nu juist zo blij met deze voorziening waar mijn zoon zijn vaardigheden kan ontdekken en ontwikkelen zonder druk van een diploma.'

Samenwerking

De Trajectvoorziening is een initiatief van Johannes Wouda, Afdelingsleider PRO/VSO op Tromp Meesters. Hij zag dat de behoefte aan een voorziening die kinderen prikkelt en in staat stelt om mee te doen aan de maatschappij, groot is. Om Het Tij te kunnen realiseren zocht hij de samenwerking met de Gemeente Steenwijkerland en zorgaanbieders, waaronder Horizon Begeleiding.

Remi Moes is kwartiermaker bij Horizon Begeleiding en is altijd op zoek naar mogelijkheden voor de jongeren die bij hen in behandeling zijn. 'We hadden meteen een klik met de mensen van Tromp Meesters. We deelden de visie dat het niet zo kan zijn dat kinderen thuis zitten zonder onderwijs. En dat je, om een passend aanbod te creëren voor leerlingen die uitvallen, buiten bestaande kaders moet durven denken. Het is een kwestie van lef tonen en gewoon beginnen. Van doen wat moet en kleine stapjes zetten. Dat is wat Het Tij gedaan heeft.' Een paar deelnemers van Het Tij krijgen behandeling en begeleiding van Horizon. Bij de andere leerlingen is een andere zorginstelling betrokken want hulpverlening is een voorwaarde voor deelname aan de voorziening.

Ook de gemeente speelt een belangrijke rol. Alle jongeren die deelnemen aan Het Tij zijn bekend bij de gemeente, wat overigens niet in alle gevallen de gemeente Steenwijkerland is; ook jongeren uit andere gemeentes zijn welkom. De leerplichtambtenaar en de jeugdconsulent komen in beeld bij een combinatie van schoolverzuim en achterliggende problematiek. De jeugdconsulent stelt een indicatie en bepaalt welke hulp nodig is, eventueel ook thuis. Hij of zij neemt ook deel aan het kennismakingsgesprek bij Het Tij. De leerplichtambtenaar sluit aan op verzoek. De start bij de trajectvoorziening is daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Leerplichtambtenaar Marleen Heinen van de gemeente Steenwijkerland is erg blij met Het Tij. Een van 'haar' jongeren zit in de eerste groep die nu gestart is. 'Deze aanpak en benadering kennen we nog niet. Twee mentoren, een kleine groep leerlingen, de afwezigheid van druk. Hier is het belangrijkste dat het kind uit z'n isolement komt en zich weer prettig gaat voelen in een schoolgebouw. Ik denk dat deze voorziening een uitkomst is voor kinderen die nu thuis zitten. Tot nu toe liepen we op een gegeven moment vast.'

Programma op maat

Rinda Verheij is intern begeleider en een van de vaste krachten van Het Tij. Samen met haar collega, orthopedagoog Otteline Spijker, en twee docenten is zij verantwoordelijk voor de programma's van de leerlingen. Die worden voor iedere leerling op maat gemaakt, steeds voor een periode van drie weken. Het doel is terugkeer naar school, maar de stapjes zijn klein. Eerst moeten de leerlingen lekker in hun vel komen te zitten en zich prettig voelen in een schoolgebouw. Het Tij is gericht op succeservaringen, de leerlingen hebben weinig geloof in eigen kunnen. De benadering is positief, de mentoren en docenten benadrukken wat goed gaat. Op deze manier leren leerlingen zien wat ze wél kunnen in plaats van dat ze focussen op wat er misgaat. In de maatwerkprogramma's worden verschillende activiteiten ingezet om leerlingen bewust te maken van hun talenten en mogelijkheden zoals bewegingsprogramma's (fitness, budo), koken, media/ICT en creatieve workshops. Ook is het mogelijk om te werken aan arbeidsvaardigheden en arbeidscompetenties tijdens een stage. De leerlingen doen op deze manier succeservaringen op en krijgen zelfvertrouwen waardoor zij zich kunnen ontwikkelen.

Trots

Annelie gaat een keer per twee weken naar de boerderij van een docent van Tromp Meesters. Daar mag ze de paarden verzorgen en soms zelfs paardrijden. Ze glimt als ze erover vertelt. Dat doet ze ook als haar ouders vertellen dat ze Annelie niet meer naar school hoeven brengen; dat ze zelfstandig met de trein

Rinda Verheij

Johannes Wouda en Otteline Spijker

'Het doel is terugkeer naar school, maar de stapjes zijn klein'

van Wolvega naar Steenwijk reist. Zichtbaar trots is ze. 'De trajectvoorziening is een absolute uitkomst', zegt haar moeder. 'We zaten met de handen in het haar en nu is er eindelijk iets wat lukt. Annelie komt weer in beweging. In het begin lag ze, na een ochtend school, de hele middag in bed. Nu is dat al niet meer nodig. De sleutel? Het volkomen ontbreken van druk. Alles is goed als er maar een opbouw is.'

Over die opbouw vertelt intern begeleider Rinda Verheij dat die kan bestaan uit hele kleine stapjes. 'Soms starten we thuis waar de hulpverlening met de jongere aan de slag gaat. Wij gaan op huisbezoek om kennis te maken als dat nodig is. Eenmaal op school kan het in het begin genoeg zijn om alleen naar boven te lopen, even in ons lokaal te zijn, de gang in te lopen en dan weer naar huis te gaan. Soms hebben leerlingen zelf doelen en dan sluiten we daarbij aan. Wij willen iedere jongere laten weten en voelen dat hij ertoe doet. Ik zal nooit vergeten wat ik een jongere hoorde zeggen op het Thuiszitterscongres: "De zwaarste dagen waren de dagen dat het normaal was dat ik er niet was". Dat gevoel, dat wil ik iedere jongere besparen. Ik ben trots en vereerd dat wij dit mogen neerzetten, dat wij het vertrouwen krijgen om met deze kwetsbare jongeren te werken.'

Ontwikkeling

Het totale traject binnen Het Tij duurt maximaal twee jaar. Het maatwerkprogramma dat voor iedere leerling wordt samengesteld bestaat uit periodes van drie weken. 'Daarna volgt de evaluatie', legt orthopedagoog Otteline Spijker uit. 'We kijken naar de ontwikkeling op de verschillende terreinen: school, hulpverlening, thuis. Dan zetten we de volgende stap. Een van de leerlingen is tot nu toe uitsluitend bezig met creatieve vakken. Dat lijkt weinig, maar zijn vader is enorm tevreden, want door hier bezig te zijn is zijn zoon al veel meer in de wereld dan lange tijd het geval was.'

Ouders spelen een belangrijke rol in de aanpak. Er is één plan waar hulpverlening, onderwijs en de thuissituatie deel van uitmaken. Ouders kunnen met vragen ook altijd bij de begeleiders van Het Tij terecht. In het verlengde hiervan vertelt Verheij dat ouders aangegeven hebben graag een ouderavond te willen. 'De verhalen en vragen die deze ouders over hun kind hebben, zijn zo anders dan die in hun vrienden- en familiekring. Zij kunnen niet meepraten over cijfers, studiekeuze en plannen om te gaan reizen. Zij willen uitwisselen over eetgedrag, dag- en nachtritme, tempo van ontwikkeling, tijd die een kind op z'n kamer doorbrengt, enzovoort. Goed dat de ouders hier zelf mee komen. Gaan we organiseren. We willen ouders het gevoel geven dat we het echt samen doen.'

Het Tij - voor jongeren die zijn vastgelopen

'Het droogvallen, 'stilvallen' tijdens de ebstroom, geeft je inzicht in hoe de geulen lopen. Zichtbaar wordt welke mogelijkheden er liggen om vooruitgang te boeken/je tocht te kunnen voortzetten. Met deze inzichten weet je je tijdens vloed beter te redden en voorkom je vastlopen.'

Uit: Kaderplan Trajectvoorziening Het Tij

Meer informatie: j.wouda@rsgtrompmeesters.nl

RECHTEN & PLICHTEN

Carolien de Bruin, juridisch adviseur van Ingrado, informeert u over actuele juridische zaken.

Hebt u ook een vraag? Gebruik het vragenformulier op www.ingrado.nl en u krijgt per mail of telefoon antwoord.

TEKST CAROLIEN DE BRUIN

Wereldschool

De Wereldschool biedt afstandsonderwijs voor Nederlandse kinderen die in het buitenland wonen en niet in Nederland leerplichtig zijn, zoals bijvoorbeeld de kinderen van expats. Voor dit doel heeft de Wereldschool een BRIN-nummer en staat ze onder toezicht van de inspectie. De Wereldschool is echter geen school in de zin van de Leerplichtwet in Nederland. Voor kinderen die met hun ouders op wereldreis zijn, is de Wereldschool dan ook geen alternatief voor regulier onderwijs.

Samenwerkingsovereenkomst met de Onderwijsinspectie

Zodra de wet die dit regelt wordt aangenomen, kunnen gemeenten weer een samenwerkingsovereenkomst met de Onderwijsinspectie sluiten. Aan deze mogelijkheid werd in 2016 een einde gemaakt toen bleek dat de juridische grondslag voor de samenwerking ontbrak. Door een aanpassing van de Leerplichtwet is die grondslag er nu wel. Mits er een overeenkomst is gesloten, mogen gemeenten de controlerende taak weer uitvoeren en zo, namens de inspectie, toezicht houden op de naleving van de Leerplichtwet door scholen. Aangezien het wetsvoorstel nog niet is behandeld wordt dit op z'n vroegst 1 augustus 2020 praktijk.

Bindend studieadvies

Bij een negatief bindend studieadvies wordt de onderwijsovereenkomst verbroken en moet de jongere de opleiding verlaten. Studenten van de Entree-opleiding kunnen dit advies vier maanden na aanvang krijgen, andere mbo-studenten na ongeveer negen maanden. De tijd tussen het bindend advies (rond mei) en de start van een nieuwe opleiding (rond september) is ongeveer vier maanden. Voor jongeren onder de 18 is de mbo-instelling verplicht om na het advies een alternatief te bieden om die tijd te overbruggen. Voor jongeren van 18+ is een negatief bindend studieadvies problematisch omdat de mbo-instelling voor hen geen inspanningsverplichting heeft en dus geen alternatief hoeft te bieden. De RMC-regio's/gemeenten zullen voor de 18-plussers afspraken in het VSV-convenant moeten maken en de partijen hierop moeten wijzen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

Melden bij SZW

In de Leerplichtwet 1969 en in de Leerplichtregeling 1995, die vertaald is in de ambtsinstructie leerplicht/RMC, is de verplichting opgenomen vrijstellingen 5 onder a en 5 onder b en 3b te melden bij de Arbeidsinspectie van het ministerie van SZW. In het verleden was hiervoor een modelformulier beschikbaar, maar dat bestaat niet meer. De gegevens die gemeld moeten worden zijn de NAW-gegevens van de leerling, geboortedatum, eventueel het afwijkend adres van de verantwoordelijke personen en het artikel van de Leerplichtwet waarop de vrijstelling is verleend. Melden kan via het algemene e-mailadres van de Arbeidsinspectie: contact@inspectieszw.nl

Nuttig kijkje in andermans keuken

Moet de Kwalificatieplicht omhoog naar 21 jaar? Die vraag vormde in 2018 de aanleiding voor een startbijeenkomst georganiseerd door Ingrado en het ministerie van OCW. De deelnemers spraken over het kwalificatierecht versus kwalificatieplicht. En over de vraag wat er nodig is om jongeren te motiveren van dat recht gebruik te maken. Op sommige plekken lukt dat al heel goed. Wat is de sleutel tot het succes? Wat kunnen we van elkaar leren?

Met deze vragen gingen professionals uit het werkveld van leerplicht en RMC en van het onderwijs op stap tijdens leerbezoeken aan drie succesvolle en inspirerende projecten: het Arbeidstrainingencentrum in Gooi en Vechtstreek, de Kredietbank in Breda en RBL Midden-Gelre. Vier deelnemers deelden hun ervaringen met Ingrado Magazine.

FOTO'S ANNA VAN KOOIJ

De Kredietbank West-Brabant ondersteunt studenten met schulden zodat zij (weer) naar school kunnen (kredietbankwestbrabant.nl)

'De kredietbank neemt een deel van de schuld over en treft voor de overige schulden regelingen met de schuldeisers. Daarnaast krijgen de jongeren individuele coaching. Zo kunnen zij de financiële problemen loslaten en zich weer concentreren op school. Want de voorwaarde is dat ze minimaal een niveau 2-diploma halen in een richting met arbeidsperspectief.'

'Het held-met-geld-spel dat de kredietbank heeft ontwikkeld, is echt geweldig! Ik hoop dat dat snel op de markt komt want ik zou het graag met studenten spelen.' **Ilse Bianchi, budgetcoach op het Horizoncollege in Hoorn, Heerhugowaard en Alkmaar.**

Het Arbeidstrainingcentrum (ATC) biedt trajecten voor jongeren van 18 tot 23 jaar zonder diploma en zonder werk (atcgooienvechtstreek.nl)

Met op-maattrajecten worden zij gestimuleerd om in beweging te komen. 'Het bezoek aan het ATC heeft mij weer nieuwe energie gegeven voor de doorontwikkeling van het leerwerkbedrijf in mijn regio. Ik heb een inkijkje gekregen in hun organisatie en wijze van financieren. We hebben ook een paar jongeren gesproken en zo een compleet beeld gekregen van de manier waarop de begeleiding wordt ingericht.' **Hanneke van der Meer, RMC-coördinator en beleidsadviseur bij Leerplein West-Kennemerland**

De leerbezoeken zijn geëvalueerd en beschreven. In dit document staan de belangrijkste inhoudelijke en procesmatige opbrengsten. issuu.com/ingrado/docs/verkenning_succesvolle_aanpakken

Het RBL Midden-Gelre heeft een intensieve aanpak ontwikkeld voor de begeleiding van jongeren in een kwetsbare positie (rblmidden-gelre.nl)

'Met name de doorgaande lijn richting arbeid vond ik vernieuwend. Al tijdens de opleiding begint de toeleiding naar werk waardoor er geen harde knip meer zit tussen onderwijs en arbeid, maar er eerder sprake is van een transitie. Ik zou dit graag ook in onze regio voor elkaar krijgen.' **Nanke Kraehe, programmamanager VSV in de Stedendriehoek**

'Mooi om te zien dat RBL Midden-Gelre de nieuwe taken al zo goed invult. De begeleiding van RMC is niet langer beperkt tot terugleiden naar onderwijs, maar richt zich in toenemende mate op toeleiden naar arbeid. Het Schakelpunt onderwijs-arbeid in Arnhem is echt een mooi voorbeeld. Ik heb me voorgenomen ook bij ons de samenwerking met Participatie en het Werkgeversservicepunt hoger op de agenda te zetten.' **Mariëlle Verhoeven, leerplichtplusconsulent/studieloopbaanadviseur RMC bij de gemeente Eindhoven**

Thuiszitters

Waar we staan en hoe we verder komen

TEKST YOLANTHE VAN DER REE ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Nog steeds zijn er kinderen die zonder onderwijs thuiszitten.

Alle redenen om nog steviger in te zetten op preventie en te zorgen dat er snel een passende onderwijs-zorgplek gevonden wordt voor kinderen die al uitgevallen zijn. Wat gaat goed, wat kan beter en welke lessen zijn geleerd? Ingrado Magazine vroeg drie betrokkenen bij thuiszitters en het recht op onderwijs de huidige situatie te beoordelen en aan te geven wat vervolgstappen zouden kunnen zijn.

Martijn Sanders is beoogd directeur Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning van het ministerie van OCW

Hoe beoordeel je de huidige situatie met betrekking tot thuiszitters?

‘Er zitten nog steeds te veel kinderen thuis. Dat is zorgelijk. Het geeft aan dat er nog steeds veel werk aan de winkel is om te zorgen dat ieder kind het onderwijs krijgt waar hij of zij recht op heeft.’

‘We hebben het eigenlijk niet over schooluitval, maar over maatschappelijke uitval. We signaleren de uitval op school omdat een kind niet meer komt, maar er is meer aan de hand. Dat zet ons ook in een andere mindset, namelijk: we moeten over verschillende domeinen heen kijken, we zijn met elkaar verantwoordelijk.’

Waar moeten we op inzetten?

‘De Jongerentop Thuiszitters die we afgelopen zomer organiseerden en waaraan ook ouders en kinderen deelnamen, leverde drie punten op waar we ons vooral op moeten richten. Dat zijn maatwerk, preventie en ouders en kind als partner. Onderwijs, zorg, gemeenten en samenwerkingsverbanden moeten volgens mij veel meer in gesprek zijn mét de kinderen en de ouders in plaats van óver hen te praten. En dat raakt meteen preventie want als je heel snel reageert op verzuim of een ziekmelding en direct in gesprek gaat met ouders en kinderen, kun je veel situaties voor zijn. Je kunt al vroeg in kaart brengen of een kind dreigt uit te vallen en wat er moet gebeuren om dat te voorkomen. Dan kom je automatisch op maatwerk. Wat heeft dit kind nodig?’

Heb je voorbeelden waar het goed gaat?

'Het gaat goed waar bovengenoemde drie punten in samenhang worden opgepakt. Helaas is dat dus lang niet overal het geval. Vaak is het succes nog te danken aan één persoon die zich hard maakt voor de zaak. Ik zou de oplossing los willen maken van individuen. Het moet goed gaan omdat het goed geregeld is.'

Hoe nu verder?

'Met de partners van het Thuiszitterspact hebben we een Versnellingsagenda afgesproken. We hebben onder meer de regio's in kaart gebracht waar het goed gaat. Waarom gaat het daar goed en wat kunnen regio's waar relatief veel kinderen thuiszitten, daarvan leren? Als mensen over de schutting van hun eigen domein heen durven te kijken, gaat het vaak goed.'

Welke ruimte is er binnen de wet- en regelgeving om maatwerk te leveren?

'Ik zou willen focussen op preventie. Als het aanbod in het regulier en speciaal onderwijs passend genoeg is voor alle leerlingen, zijn particuliere initiatieven niet nodig. Als we in een vroeg stadium met ouders en kinderen in gesprek zijn, vinden we een oplossing. Daar ben ik echt van overtuigd. We moeten zorgen dat het draait en daar moeten we nog heel hard aan werken.'

'Botsingen met wet- en regelgeving komen vaak voort uit gebrek aan kennis van wat er kan en mag. Er kan vaak meer dan men denkt. Ik zal niet ontkennen dat we goed moeten kijken naar wat er nodig is bij het inrichten van onderwijszorgarrangementen. Dan zullen we ook moeten kijken wat er nodig is op het gebied van financiering en van wet- regelgeving. We zullen ons moeten afvragen of het systeem voldoende robuust is voor de toekomst.'

'Het streven moet zijn geen vrijstellingen meer af te geven. Met een onderwijszorgarrangement blijft ieder kind in beeld. We zijn dan verantwoordelijk om een plek voor kinderen te vinden waar zij zich kunnen ontwikkelen. Dat moeten we faciliteren en mogelijk maken.'

'Onderwijs, zorg, gemeenten en samenwerkingsverbanden moeten veel meer in gesprek zijn mét de kinderen en de ouders'

Wie is wanneer aan zet bij het werken aan een oplossing?

'De school, het samenwerkingsverband en leerplicht zijn de eersten die in actie komen. Die moeten er bij het eerste signaal bovenop springen. Leerplichtambtenaren hebben voldoende ervaring om te kunnen inschatten in welke situatie meer inzet nodig is. Dan kan het best zo zijn dat vervolgens een ander domein als eerste aan zet is, maar zij maken de start. Zij krijgen de eerste signalen.'

Als je een tovermiddel uit de hoge hoed kon toveren, welk zou dat zijn?

'Was het er maar... in een aantal regio's, zie ik goede samenwerking tussen samenwerkingsverband, jeugdzorg, leerplicht, onderwijs en zorginstellingen. Samenwerking waarbij er echt gedacht wordt vanuit het belang van het kind. Dan kunnen we een heel eind komen.'

Lobke Vlaming is sinds oktober 2018 directeur van Ouders & Onderwijs

Was je bekend met het fenomeen thuiszitters toen je aantrad?

'Nee, in het geheel niet. Ik was nieuw in het onderwijs, wist niet meer dan wat mij als moeder van schoolgaande kinderen ter ore kwam. Ik ben geschrokken. Het aantal kinderen dat thuiszit is slechts een indicatie van wat er aan de hand is. Het getal laat zien hoe het gesteld is met het passend onderwijs in Nederland. Niet best helaas. Kinderen die niet helemaal passen in het huidige onderwijs, vallen te vaak buiten de boot. Dat kan ook niet anders gezien het lerarentekort. In grote klassen kunnen leerkrachten geen extra zorg bieden.'

Welke geluiden bereiken je daarover?

'Ik zie dat de druk om kinderen te verwijzen naar het speciaal (basis)onderwijs toeneemt. De wachtlijsten lopen vol en in de tussentijd zitten kinderen thuis. En de kinderen die geplaatst worden, komen ook in het speciaal onderwijs lang niet altijd tot hun recht. Dat is de reden dat veel kinderen met bijvoorbeeld autisme, depressies en angstklachten thuiszitten.'

Wat gaat er volgens jou mis?

'De wet- en regelgeving en de wijze van bekostiging vormen de belangrijkste oorzaak. Daar lopen allerlei initiatieven tegenaan. Om geplaatst te worden in een Samen-naar-school-Klas (een initiatief van het Gehandicapte Kind – voorheen NSGK – red.) moeten kinderen eerst een ontheffing krijgen van de leerplicht. Dat is toch bizar, om te kunnen leren moet je eerst ontheven worden van de plicht tot leren.'

Marc Dullaert is voorzitter van de Motorgroep Thuiszittersaanpak G4 en opsteller van het rapport De kracht om door te zetten

Hoe beoordeel je de huidige stand van zaken met betrekking tot thuiszitters?

'Ik zie, en dat wordt bevestigd door de cijfers uit de G4, dat we er veel sneller bij zijn als kinderen dreigen uit te vallen. We zijn beter geworden in vroegsignalering. De verzuimregistratie op scholen is verbeterd en er wordt sneller gereageerd op verzuim. Bovendien is de doorloopsnelheid toegenomen wat betekent dat er sneller een passend traject wordt gevonden.'

'Waarmee ik niet wil zeggen dat het altijd en overal goed gaat. Ik blijf het belang van goede verzuimregistratie benadrukken, zowel in het onderwijs als binnen de gemeente. Alleen dan kunnen we bij het allereerste signaal in actie komen.'

Toch zitten nog altijd veel kinderen thuis zonder onderwijs.

'Ik snap dat er wordt gekeken naar de aantallen thuiszitters en dat men dan zegt 'dat zijn er nog veel en het schiet niet op'. Maar het duurt nu eenmaal even voordat je het effect van alle inspanningen kunt meten. Ik zie nu echt een kantelpunt, een punt waarop die olietanker, want dat is het, kan gaan keren. En als die tanker eenmaal met de neus de goeie kant op ligt, kan het snel gaan. Daar ben ik van overtuigd.'

Wat is er nodig om die tanker nog meer vaart te geven?

'We evolueren van leerplicht naar ontwikkelrecht. Kinderen kunnen van 1 tot 100 procent ontwikkelen en we moeten dat voor ieder kind mogelijk maken. Het liefst binnen school, maar leren houdt niet op bij de schooldeur. Ook daarbuiten is ontwikkeling mogelijk. Ik snap dat de overheid vinger aan de pols wil houden, dus laten we met elkaar onderzoeken hoe de kwaliteit getoetst kan worden.'

'Als we uitgaan van ontwikkelrecht, moeten we ook stoppen met het verlenen van vrijstellingen. Ze bieden ons de ruimte om heel complexe zaken niet aan te gaan. Dat moeten we niet meer willen.'

'Als we uitgaan van ontwikkelrecht, moeten we ook stoppen met het verlenen van vrijstellingen'

‘Laten we erkennen dat ieder kind zich kan ontwikkelen en dat leren niet per se in een schoolgebouw hoeft plaats te vinden’

Wat zou er moeten gebeuren om het tij te keren?

‘Laten we erkennen dat ieder kind zich kan ontwikkelen en dat leren niet per se in een schoolgebouw hoeft plaats te vinden. Het ministerie van OCW zou de nek moeten uitsteken om initiatieven te ondersteunen die ontwikkeling van kinderen in een andere setting dan de traditionele klas mogelijk maken. Dat vraagt aanpassingen in wet- en regelgeving.’

‘Volgens de wet stemt het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) onder meer de samenwerking van onderwijs en door gemeenten gefinancierde hulp af. Ik heb inmiddels veel documenten bestudeerd. Ze gaan vaak niet verder dan een intentieverklaring. Er staan nauwelijks afspraken of doelen in en er zijn nauwelijks rollen en taken beschreven. Hierdoor kun je elkaar ook nergens aan houden of op aanspreken. Voor echte samenwerking is dat echt nodig.’

In hoeverre zitten wet- en regelgeving in de weg?

‘Je ziet dat men het moeilijk in te schatten vindt wat er volgens wet- en regelgeving toegestaan is en wat de ruimte is binnen bekostigingssystemen. Mag dat wel, kan dat wel? Dat soort vragen. Als je de Variawet goed leest, is er veel mogelijk. In de praktijk blijkt het toch lastig te zijn om de bekostiging rond te krijgen. Het zou goed zijn als er meer vrije regelruimte zou komen, een kader waarbinnen je vrij mag kleuren.’

Wie kunnen bijdragen aan de oplossing?

‘Zoals gezegd het ministerie van OCW dat de regelgeving rondom de financiering van maatwerk mogelijk kan maken. Dan natuurlijk de schoolbesturen die uitval kunnen voorkomen door te streven naar inclusief onderwijs. En ook Ingrado kan bijdragen met name door leerplichtambtenaren te trainen in het in kaart brengen wat een kind nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen. Nu ligt de focus nog te vaak op handhaven.’

Als je een middel uit de hoge hoed kon toveren, welk zou dat zijn?

‘Het voorkomen van uitval is het belangrijkste tovermiddel. Daarvoor moeten we denk ik nog beter kijken naar de cijfers. Wie zijn die thuiszitters? Zitten daar nieuwe gevallen bij? En zo ja, wat zegt dat over de effectiviteit van de interventies? Doen we wel de juiste dingen? Die vraag moeten we ons stellen.’

Hoe kijk je naar de rol van de leerplichtambtenaar?

‘De rol van de leerplichtambtenaar evolueert van handhaver van de plicht om naar school te gaan naar casusregisseur onderwijs en zorg. Hij of zij houdt het overzicht als een kind dreigt uit te vallen of al uitgevallen is en neemt de regie in de zoektocht naar een passende onderwijs-zorgplek. De leerplichtambtenaar is iemand met gezag die ook ingrijpt als casussen gaan knellen. Hij of zij moet dan wel dit mandaat krijgen.’

Wat is de positie van ouders?

‘Zonder relatie en communicatie met ouders is een thuiszitters-aanpak kansloos. Het is cruciaal om vanaf het allereerste signaal op gelijkwaardige basis in gesprek te gaan met ouders en kinderen. Dat gebeurt nog te weinig en dat is niet goed. Je hoeft niet meteen een oplossing te hebben, maar ga samen op zoek. Anders wordt de route ongelooflijk moeilijk.’

Als je een tovermiddel uit de hoge hoed kon toveren, welk zou dat zijn?

‘Omarm de visie dat ieder kind zich kan ontwikkelen, of dat nu 1 of 100 procent is, en maak dat mogelijk in wet- en regelgeving. De G4 brengen binnenkort een aantal maatregelen naar buiten die de overheid zou moeten treffen worden om het aantal thuiszitters nog verder terug te brengen: 1. *Zorg voor bekostiging voor leerlingen met een structureel geringe onderwijsdeelname.* 2. *Maak onderwijs op een andere locatie dan de school nu echt mogelijk.* 3. *Kom met een landelijke aanpak van de wachtlijsten in de jeugdzorg en van het terugdringen van het lerarentekort.* Dat zijn geen tovermiddelen, maar het gaat wel helpen’

'Door de integrale en multidisciplinaire aanpak kunnen we doen wat nodig is'

Gestopt met school, geen inkomen, zwanger, net uit detentie, schulden... Wat de problematiek ook is, iedere jongere tussen de 18 en 27 jaar met een vraag aan de gemeente, komt in Alphen aan den Rijn binnen via het Serviceplein, Toegangsteam jongeren.

Dat team bestaat uit acht jongerenintakers waarvan vijf gemeenteambtenaren die geselecteerd zijn op specifieke competenties en drie professionals van partnerorganisaties als MEE, Tom in de buurt en Participe. De medewerkers van het Serviceplein zijn verdeeld in vijf subteams die onderdeel vormen van de vijf sociale wijkteams van de gemeente.

Sharon Cohen was als senior-medewerker Serviceplein/Leerling-zaken vanaf het begin betrokken bij het Toegangsteam. 'Als er sprake is van problematiek', vertelt zij, 'wordt een jongere gekoppeld aan een jongerenintaker die de regie voert over het proces. De uitgangspunten voor onze dienstverlening zijn: de burger staat centraal, we zetten in op preventie, we zoeken naar een duurzame oplossing, we organiseren hulp en ondersteuning dichtbij de burger, we denken in oplossingen in plaats van in producten, we werken vanuit een integrale aanpak en kiezen daarbinnen voor maatwerk, we staan voor stressvrije dienstverlening, we werken zo efficiënt mogelijk en beperken onnodige bureaucratie. Binnen het Serviceplein werken professionals met deskundigheid op het gebied van inkomen, onderwijs, re-integratie, schuldhulpverlening. Door de integrale en multidisciplinaire aanpak kunnen we doen wat nodig is.'

Complex

'Een van onze cliënten was een jongen die het vwo voortijdig had verlaten. Zijn ouders waren gescheiden, z'n moeder had een zelfmoordpoging gedaan, hij had een relatie met een Marokkaans meisje dat zwanger werd, daardoor kreeg het stel

te maken met eerge relateerd geweld, de relatie ging uit, z'n ex kon niet goed voor het kind zorgen waardoor veel zorg op hem neerkwam, hij nam een telefoonwinkeltje over, die flopte waardoor hij in de schulden kwam... Bij zulke complexe problematiek voert een Toegangsteammedewerker de regie. Het advies vanuit de Participatiewet was om te starten met mbo-1. Dat heeft hij geprobeerd, maar hij liep al snel vast. Het niveauverschil tussen hem en de andere deelnemers was te groot en door de zorg voor zijn dochter kon hij niet voldoen aan de verplichte aanwezigheid.

'Ik heb hem toen de vraag gesteld wat hij zou willen als hij alle belemmeringen kon weg denken. Een goeie vraag vond hij dat, of hij daar twee dagen over na mocht denken. Hij kwam terug met een plan. Hij wilde rechten studeren aan de VU. Aangezien daar geen aanwezigheidsverplichting is, zou dat te combineren zijn met zijn zorgtaken. Om toegelaten te kunnen worden moest hij toelatingsexamen doen en daarvoor moest hij hard studeren. Hij vroeg daarom om vrijstelling van de sollicitatieplicht en van de verplichting tot inschrijving bij een onderwijsinstelling. Ook vroeg hij financiële ondersteuning, maar slechts een klein beetje. Aan 200 euro per maand zou hij voldoende hebben. We besloten zijn plan te honoreren, stelden hem vrij van alle verplichtingen vanuit de Participatiewet en ondersteunden hem financieel middels een bijstandsuitkering voor jongeren. Ook koppelde ik hem aan een advocaat uit ons mentorproject zodat hij die kon benaderen met vragen tijdens zijn studie. Het mentorproject maakt gebruik van lokale ondernemers die jongeren willen ondersteunen tijdens hun zoektocht in beroepskeuze en/of studie. Het werd een groot succes. De jongen slaagde voor zijn toelatingsexamen en is inmiddels gediplomeerd jurist.'

'Als je echt wilt, goed onderbouwt en eerlijk bent over de grenzen, vind je eigenlijk altijd ruimte'

Dit voorbeeld laat volgens Cohen zien dat als je echt wilt, goed onderbouwt en eerlijk bent over de grenzen je eigenlijk altijd ruimte vindt om op zoek te gaan naar een zo duurzaam mogelijke oplossing.

Stress verlagen

'Het Toegangsteam werkt volgens het principe van *mobility mentoring* waarbij de begeleider als mentor naast de cliënt gaat staan. Multi-problematiek brengt zo veel stress met zich mee, dat er weinig ruimte is voor nieuwe informatie en om stappen te zetten. Als het lukt om in de begeleiding de stress te verlagen, heb je veel meer ingang en voortgang. Dat betekent dat we hele kleine stapjes zetten en dat we langere tijd bij een cliënt betrokken zijn. Een van de tools die we inzetten is De Brug. Die brug rust op pilaren die elk staan voor een van levensdomeinen: wonen, inkomen, werk, schulden, onderwijs, etc. Op elk domein kan de jongere zelf aangeven hoe hoog hij scoort. En hij ziet wat het effect van keuzes op het ene domein op het andere is. Als je geen inkomen hebt en je blijft wonen waar je woont, wat gebeurt er dan met je schulden? En hoe verandert het plaatje als je een tijdje bij je ouders zou gaan wonen? Op deze manier krijgen jongeren feeling bij hun eigen plan en leren ze doelen stellen op de verschillende aspecten van hun leven. Het streven is een horizontale brug en dat gebeurt alleen als elke pilaar even hoog is.'

Duurzame oplossingen

In haar huidige functie van kwartiermaker procesregie Zorg ontwikkelt Cohen een werkwijze om casussen die vastlopen weer vlot te trekken. 'Een casus kan door verschillende oorzaken vastlopen. Het kan bijvoorbeeld liggen aan de problematiek van de burger zelf, aan het ontbreken van of wachtlijsten bij voorzieningen of aan een stagnerende samenwerking. Op dat moment kom ik in beeld. Ik heb mandaat om de regie op het proces te voeren en kan iedereen aanspreken op zijn verantwoordelijkheid. Ik ben dan niet de nieuwe begeleider, maar roep alle partijen bij elkaar om een oplossing te vinden. Ik signaleer ondertussen waar de knelpunten zitten, bijvoorbeeld in het aanbod, en kan dat weer neerleggen bij de beleidsafdeling of het bestuur.'

Internationaal congres in Oslo

Van 16 tot en met 18 oktober 2019 vond de eerste internationale conferentie over aanwezigheid op school plaats in Oslo. Op deze conferentie (georganiseerd door INSA: International Network For School Attendance) zijn drie dagen lang kennis, ervaringen en inzichten over schoolaanwezigheid en -verzuim uitgewisseld door wetenschappers, beleidsmakers, verenigingen als Ingrado en onderwijs- en zorgprofessionals uit 14 verschillende landen. René Halberstadt, Selma Hulst en Marga de Weerd van Ingrado waren erbij.

Een van de inzichten is dat een veilig schoolklimaat waarin kinderen zich gezien voelen een positief effect heeft op de aanwezigheid van leerlingen op school. Dat bleek uit de verhalen van de jongeren op het congres, maar ook uit wetenschappelijk onderzoek dat gepresenteerd werd. Ook het belang van goede verzuimdata kwam aan de orde. Ze maken een gerichtere aanpak van verzuim door scholen mogelijk. Verder stond de samenwerking tussen onderwijs en zorg op de agenda en werd er in een rondetafelbijeenkomst onder leiding van Selma Hulst stilgestaan bij de identiteit van de Nederlandse leerplichtambtenaar. René Halberstadt gaf op de laatste dag een presentatie over zijn promotieonderzoek waarin hij aantoont dat leerlingen, hun ouders en het verzuimbeleid van de school elkaar op een specifieke wijze beïnvloeden. Meer lezen? Zie de Ingrado-nieuwsbrief van dinsdag 29 oktober jl.

Nieuwe collega's

Liesbeth de Boer

Sinds 1 oktober is Liesbeth de Boer projectleider bij Ingrado. Liesbeth stelt zich voor: 'Mijn achtergrond als eerstegraads docent Engels en 15-jarig ondernemerschap op gebied van RMC en kwetsbare jongeren hebben mij bij Ingrado doen landen. Een warm bad en een mooie uitdaging waar ik nu al van geniet.'

'Ik ga me bij Ingrado voornamelijk bezighouden met mijn twee expertises: RMC en kwetsbare jongeren. Ik ga de komende maanden dan ook graag het land in om kennis te maken en te horen wat er speelt en waar behoefte aan is. Ook breng ik graag wat inspiratie en, indien wenselijk, advies. Mijn motto is: 'Love what you do, do what you love'."

Henrie Mastwijk

Op 1 december mochten we Henrie Mastwijk verwelkomen als projectleider. Henrie heeft zijn 'roots' vooral in het voortgezet speciaal onderwijs en mbo liggen. De afgelopen jaren was hij werkzaam als coördinator om jongeren van een vso-school naadloos van school naar werk of betekenisvolle dagbesteding te leiden. Daarnaast was hij ambulante begeleider in het mbo waar hij jongeren met een fysieke beperking en/of chronische ziekte tijdens de opleiding begeleidde. De laatste jaren was Henrie vaak betrokken bij allerlei innovatieprojecten die met arbeidstoeleiding, recht op onderwijs, passend onderwijs en inclusie te maken hebben. 'Ik hoop met mijn werk bij Ingrado betekenisvol te zijn voor de leden. Op deze wijze draag ik bij aan het welzijn van de kinderen en jongeren die de hulp van de leerplichtambtenaren en RMC-consulenten hard nodig hebben.'

Linda Buné

Per 1 december gaat Linda Buné aan de slag als controller. Zij zal een bijdrage leveren aan het financieel beleid, de controles uitvoeren en de boekhouding voor haar rekening nemen. Het werkveld van Ingrado is nieuw voor Linda. Ze heeft er enorm veel zin in! 'Ik vind het super interessant en heel leuk iets te gaan doen wat ook maatschappelijk relevant is. Ik kijk er echt naar uit.'

In 2020 geen landelijke Dag van de Leerplicht meer

Vanaf aankomend jaar organiseert Ingrado geen landelijke Dag van de Leerplicht meer op de derde donderdag in maart. Gemeenten zijn natuurlijk helemaal vrij om deze dag lokaal wel te organiseren. Ingrado kiest er echter voor, zoals afgesproken op de laatste Landelijke Dag van de Leerplicht met minister Slob, om (landelijk) een nieuwe dag te organiseren, passend bij de ontwikkeling van leerplicht naar leerrecht. Deze dag vindt vanaf 2020 plaats op 20 december, de Dag voor de Rechten van het Kind. De nieuwe landelijke dag georganiseerd vanuit Ingrado heet: Dag van het Recht op Onderwijs en Ontwikkeling. Meer informatie volgt in 2020!

In elk nummer een bonte verzameling (verenigings) nieuws onder de noemer KORT. Heeft u een bijdrage voor deze rubriek? Mail deze naar info@ingrado.nl.

Ingrado Magazine

#39, december 2019

Tekst **Susan de Boer, Ronald Buitelaar, Yolante van der Ree**

Eindredactie **Yolante van der Ree**

Fotografie **Henk Boudewijns, Anna van Kooij**

Illustraties **Welmoet de Graaf**

Ontwerp en opmaak **hollandse meesters**

Druk **Libertas Pascal**

Redactieadres

Ingrado

Hofplein 20

3032 AC Rotterdam

T 085 049 51 70

info@ingrado.nl

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine via info@ingrado.nl.

www.ingrado.nl

Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

CAREL

Centrale Administratie
voor RMC en Leerplicht

**CAReL is webbased, veilig,
gebruikersvriendelijk,
overzichtelijk en flexibel.**

Het is het belangrijk dat u een systeem heeft dat zich aanpast aan uw situatie en werkwijze. CAReL is een gebruikersvriendelijke SaaS oplossing die heldere overzichten en rapportages op het juiste moment levert. CAReL wordt actief doorontwikkeld op basis van veranderende wettelijke eisen, feedback van gebruikers en nieuwe inzichten.

 centric
connect.engage.succeed.

Eljakim en Centric bundelen hun kennis en kunde in een strategische samenwerking, om zo sterkere waarde te bieden aan de lokale overheid. Door deze partnership helpen wij u optimaal invulling te geven aan de wijze waarop u uw taken uitvoert voor RMC, leerplicht en jongerenloket.

GEBRUIKERSVRIENDELIJK

- ▶ Brievengenerator op basis van MS Word
- ▶ Emailkoppeling
- ▶ Flexibele werkprocessen
- ▶ Wettelijke rapportages met één druk op de knop
- ▶ Mobiele app voor onderweg

BETROUWBARE KOPPELINGEN

- ▶ DUO Verzuim
- ▶ DUO Bron
- ▶ DUO Vrijstellingen
- ▶ SUWI
- ▶ BRP
- ▶ Verwijsindex
- ▶ MensCentraal

Twee keer per jaar gebruikersoverleg om ideeën uit te wisselen

Onze applicatie past zich aan op uw werkwijze

Persoonlijk contact tussen leverancier en gemeenten

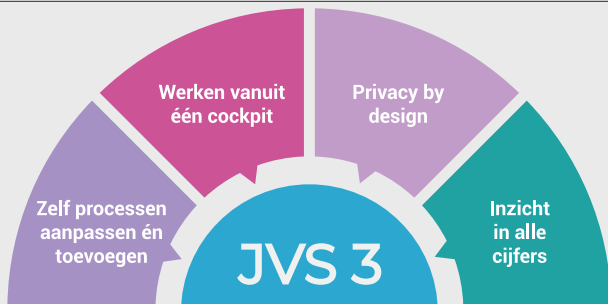

ISO27001 en NEN7510:2017 gecertificeerd. Voldoet aan alle AVG eisen.

030 2876 444
www.eljakim.nl

Winthontlaan 200, 3526KV Utrecht

DE OPVOLGER VAN HET BEKENDE JEUGDVOLGSYSTEEM IS KLAAR!

"Door het werken met JVS3 heb ik een heel mooi overzicht van mijn caseload en kan ik makkelijk mijn prioriteiten bepalen, bijvoorbeeld de recent uitgeschreven jongeren en verzuimers. Deze combinatie zorgt ervoor dat ik de jongeren kan helpen die het nú nodig hebben." - Gemeente Alkmaar

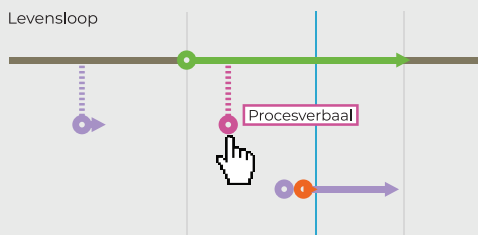
In JVS3 zijn kleuren en grafieken leidend. De tekst is daarbij ondersteunend. Knoppen, taken, processen. Alles is herkenbaar door de eigen kleur. Werken aan een proces is eenvoudig door op de blauwe link of de kleuren te klikken. Dit zorgt voor eenvoud en een helder overzicht.

We zorgen er altijd voor dat de processen aansluiten op uw werkwijze. Toch kan het ooit voorkomen dat er iets wijzigt in de werkwijze. Dit kan een applicatiebeheerder eenvoudig zelf wijzigen vanuit het systeem. Heeft u liever ondersteuning? Dan ondersteunt onze helpdesk u graag.

**ISO 9001
ISO 27001**

Intuïtief, ondersteunend & meteen aan de slag met JVS 3!

NEN 7510 : 2017

De cliënt heeft niet zelden meer dan één proces. Hoe verhouden deze processen zich tot elkaar? Welke acties zijn er ondernomen en welke contactmomenten zijn er geweest? Dit is snel inzichtelijk én doorklikbaar in de levensloop van de cliënt.

	Raadplegen activiteiten details	Wijzigen activiteiten	Wijzigen activiteiten details	Autoriseren activiteiten
Team LP	✓	✓	✓	✓
Team RMC		✓		
Administratie	✓	✓	✓	✓
Beheer	✓	✓	✓	✓

Tot op de kleinste details autoriseren is nu mogelijk. Zo worden processen pas zichtbaar voor een team of individu wanneer er sprake is van doelbinding. Alle andere informatie wordt 'onder water' opgeslagen.

KRIJGERACADEMIE

Hét opleidingsinstituut voor jongeren en professionals

Onze missie

In alles wat we doen dragen we actief bij aan een samenleving waarin jongeren vanuit eigen kracht en talent hun plek innemen! Dat is waar we voor staan!

Wat doen we?

De Krijgeracademie ontwikkelt opleidingen, trainingen, masterclasses en inspiratiesessies op het gebied van jongerencoaching, ontwikkeling en communicatie. We doen dit vanuit onze eigen locatie én in-house, afgestemd op uw ontwikkelbehoefte!

Diverse trainingen en masterclasses o.a.

- Opleiding Jongerencoach
- Masterclass Jongerencoaching
- Masterclass motiverende gespreksvoering
 - Jongeren in beweging!
- Masterclass doelgericht jongeren coachen
- Inspiratiesessies

De Krijgeracademie maakt onderdeel uit van

T 010-7605555
 krijgeracademie@jongekrijger.nl
 www.krijgeracademie.nl

Deze opleiding is geaccrediteerd voor het kwaliteitsregister van Ingrado: www.lklr.nl

Leerplicht én welzijn
 eenvoudig en snel op orde

Uw onderwijstaken gaan al lang niet meer om alleen het uitvoeren van de wet. Het welzijn van VSV-ers, JikP-ers en alle andere jongeren staat voorop!

Lost Lemon lanceert een nieuwe oplossing: LeerSaam.

Ook al zijn de wetten en de verantwoordelijkheden van de gemeente helder, toch is het slim om op een rijtje te zetten welke processen rond onderwijs u op orde moet hebben. Het administreren van deze processen kost gemeenten en leerplichtambtenaren veel tijd. Vooral in de zomer - in de aanloop naar een nieuw schooljaar - is het een arbeidsintensieve klus. LeerSaam helpt u deze processen efficiënt af te handelen.

- Leerplichtadministratie
- Vrijstellingen en ontheffingen
- Leerlingenvervoer
- Verzuim
- Kwetsbare jongeren begeleiden

Wij komen graag bij u langs om meer te vertellen over LeerSaam. Pieter Verkaik staat in de startblokken om u verder te helpen.

www.lostlemon.nl - 085 - 489 8888 - info@lostlemon.nl

*De meest complete
en actuele
opleiding voor
leerplichtambtenaren
en medewerkers RMC*

Leergang Leerplicht/RMC

Module 1: Wet- en regelgeving, start 1 oktober 2020

Module 2: Het netwerk in beeld, start 16 januari 2020

Module 3: Methodisch handelen, start 9 april 2020

De modules kunnen in willekeurige volgorde worden gevolgd.

Basisopleiding Leerplicht

6 en 13 maart 2020

*Opleidingen in Landelijk
Kwaliteitsregister Leerplicht RMC*

Meer informatie vindt u op www.spv.nu
U kunt ook contact opnemen met Mirella Beekman
via tel. 0578 573703 of via e-mail m.beekman@spv.nu

In 2019 gebeurde er veel. Bij jullie, in het land en bij ons:

maart

- Landelijke RCP-dag
- Dag van de Leerplicht met minister Slob
- Lancering Ingrado app!
- Start nieuwe projectleiders Ans Machielsse, René Halberstadt en Marga de Weerd
- Start nieuwe projectondersteuner Samira Hazgui

februari

- Brainstorm invulling Vakmanschap
- Werving 3 nieuwe projectleiders en 1 projectmedewerker

januari

- Themacafé schoolbezoek Nederland-België
- Leercirkel motie Kwint

april

- Leercirkel Motie Kwint
- Algemene Vergadering en Landelijke Werkconferentie

mei

- Rayondag Noord
- Start Gamechangers leertraject

juni

- Leercirkel Motie Kwint
- Landelijke RCP-dag
- Leerbezoek ATC Gooi & Vechtstreek
- Tweede thuiszitterscongres

oktober

- Start nieuwe projectleider Liesbeth de Boer
- Leercirkel Motie Kwint
- Start leertraject implementatie RMC-Manifest
- Projectleiders Ingrado INSA conferentie Noorwegen, René Halberstadt geeft presentatie over zijn promotieonderzoek
- Rayondag Zuid-Oost
- Rayondag Zuid-West

september

- Verkenning methodische aanpak voor RMC
- Lancering programma Vakmanschap
- Algemene Vergadering en Werkconferentie
- Leerbezoek RBL Midden-Gelre
- Leerbezoek Kredietbank Breda

juli + augustus

- Schrijven Jaarplan Ingrado 2020 en Strategisch plan 2020-2025

november

- Start nieuwe projectleider Henrie Mastwijk
- Trainingen Morele Oordeelsvorming Vakmanschap
- Landelijke RCP-dag
- Rayondag Oost
- Eindpresentaties Gamechangers leertraject
- Themacafé Vrijstellingen
- Rayondag Midden
- Rayondag Noord-West

december

- Inspiratieconferentie: Een toekomstdroom voor elke jongere
- Leertraject Positioneren en Samenwerken
- Leertraject Verbindend Leiderschap

